

Intellektuell kapitalflykt

Det har nästan till leda upprepats i de senaste årens ekonomiska debatt att det postindustriella samhälle, som de nu högst utvecklade industriländerna raskt närmar sig, präglas av den skolade intelligensens avgörande betydelse. I framtiden blir det inte ett lands råvarutillgångar utan dess resurser i fråga om högutbildade och högt kvalificerade människor – det intellektuella kapitalet – som blir avgörande för landets konkurrenskraft. Att inför en dylik utveckling sänka kvalitetskraven i undervisningsväsendet, så som för närvarande sker i Sverige, är naturligtvis enfaldigt. Socialdemokraterna tycks på detta område ha till ledstjärna valt en travestering av Ernst Wigfors' berömda sats om den allmänna fattigdomens socialt avspännande effekt. Den socialdemokratiska skolpolitikens huvudsats skulle då lyda: en dålig utbildning fördrages med jämnmood, om den delas av alla. De socialdemokratiska skolpolitrukerna försöker också med alltmer utpekulerade metoder hindra betygskonkurrens och framför allt att särskilt begåvade ungdomar stimuleras till så effektiva studieinsatser, att de på ett mera markant sätt hinner före den stora massan elever.

Detta kan i längden – bokstavligen talar – icke bära sig. Vanvårdas det intellektuella kapitalet genom att inte utvecklas, blir vårt lands konkurrensläge i framtiden försvagat. När därtill en allt hårdare skatteprogressivitet hindrar alla utom ett litet fåtal att bilda nämnvärd personlig förmögenhet, är det naturligt att emigration börjar framstå som ett alternativ för en-

tusiastiska företagarebegåvningar, vetenskapsmän eller kvalificerade fackmän. Mycket riktigt börjar också inom skiktet av i studier särskilt framstående ungdom en benägenhet framträda att överväga och planera en karriär utomlands. Får socialdemokraterna sitta kvar, menar de, blir det här landet outhärdligt att arbeta i. För all del, som fritidsland kan det fortfarande vara trevligt att komma till – men för att göra insatser, som verkligen betalas hyggligt, måste man etablera sig utomlands.

Det är inte fråga om en början till massutvandring av kvalificerad intellektuell arbetskraft. Människor byter inte miljö så lätt; flertalet kommer sannolikt länge än att stanna kvar, eventuellt för att taga ut sin andel av standardhöjningen i ökad fritid och dämpad arbetstakt. Men det kan bli illa nog om ett något större antal verkligt framstående begåvningar lämnar landet.

Utifrån den synpunkten är två företeelser särskilt oroande. Den ena är en skönjbar tendens hos dagens studenter inom viktiga specialityrken: civilingenjörer, civilekonomer, läkare, jurister o s v att gardera sig genom utbildning inriktad på eventuell framtida verksamhet utomlands. Den andra är att färdigutbildade specialister, särskilt ingenjörer och ekonomer starkt efterfrågar anställningar inom svenska företag och institutioner utom landet. Man kan här tala om en emigration på halva vägen. Vederbörande kan i sin utomlandsbefattning vinna förankring i utländsk miljö genom att utveckla sina

språkkunskaper, anpassa sin svenska fackutbildning till utländska förhållanden och sist, men inte minst, vänja sig vid landets klimat, seder och bruk. Han står sedan med ena foten utomlands; fortsätter skatteutplundringen av kvalificerad arbetskraft hemma i Sverige kan han lätt taga steget fullt ut. På det sättet kan en »intellektuell kapitalflykt» snabbt bli aktuell; snabbare än socialdemokraterna vill tro.

Denna tendens till »halvvägs emigration» kommer säkerligen att stärkas kraftigt genom hr Strängs skattereform med dess straffskatt på kvalificerade arbetsinsatser. Av de många orimligheterna i denna sk jämlikhetsreform — dess slutresultat blir förmodligen att alla får det sämre — är den drastiska höjningen av marginal-

skatterna förmodligen den värsta. Har hr Sträng aldrig tänkt efter hur unga begåvade studenter reagerar, när de räknar över sin ekonomiska framtid i sitt eget land, där deras studieskulder skall betalas till sitt fulla värde — ty dessa skuldsummor är »inflationsskyddade» — medan deras framtida inkomster kan beräknas bli urholkade genom kombinationen av inflation och snart sagt konfiskatoriska marginalskatter. Eller tror han till äventyrs att dagens internationellt inriktade studenter är okunniga om skatteförhållandena i länder som USA, England, Tyskland och Schweiz. Med nuvarande utveckling i Sverige dröjer det inte länge innan t ex en schweizisk folkskollärare har mera kvar efter skatt än en svensk professor.